

Kuidas avastada
desinformatsiooni
ja selle vastu võidelda

MIS

on desinformatsioon?

KUIDAS

see toimib?

KUIDAS

ma peaksin
reageerima?

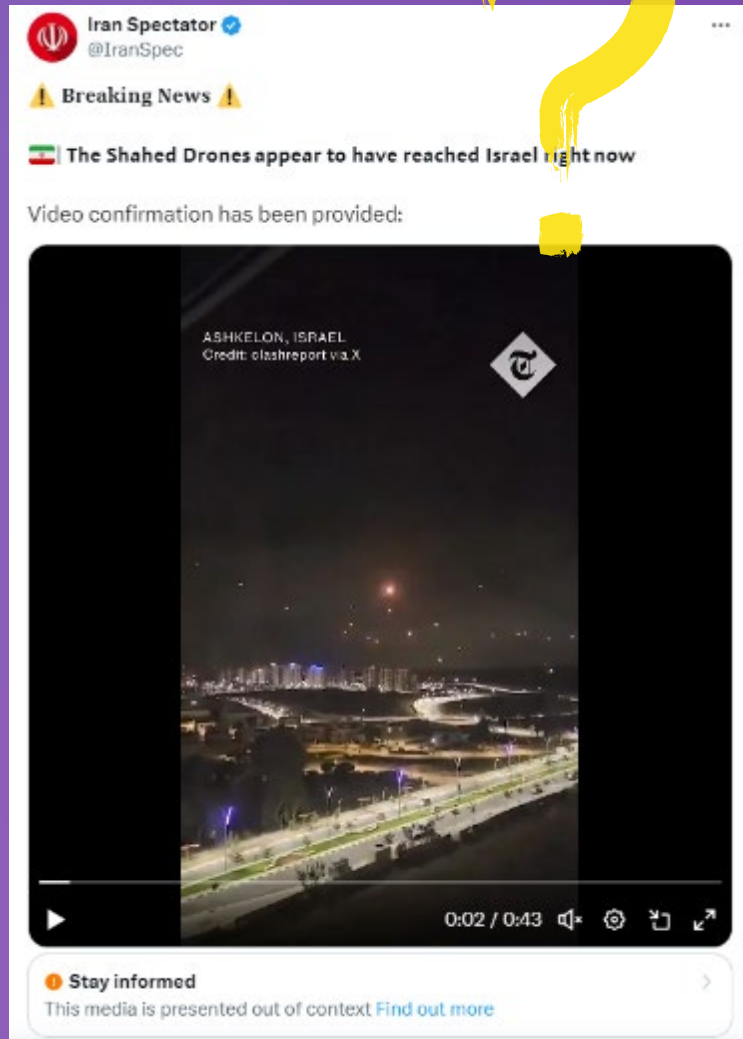

1. OSA

Mis on desinformatsioon?

1. osa. Mis on desinformatsioon?

MIKS võiks keegi levitada infot, mis ei vasta tõele?

- Kuna see on *nali*
- Kuna inimene ise *usub* seda
- Kuna tahetakse inimesi *petta*

- Satiir ja huumor
- Väärinfo
- Desinformatsioon

1. osa. Mis on desinformatsioon?

Paavst, kes kannab
Balenciaga sulemantlit

→ **Huumor**

1. osa. Mis on desinformatsioon?

„5G põhjustas ja levitas koroonaviirust“

Kasutatakse ära inimeste nõrkusi:

- ringlevad vandenõuteooriad väidetavate 5G tervisemõjude kohta;
- ebakindlus ja hirm pandeemia alguspäevadel.

Tagajärjed:

- 5G mastide vandaalirünnakud;
- telekommunikatsiooniteenuste katkemine;
- telekommunikatsioonisektori töötajate ahistamine.

➔ **Väärinfo**

1. osa. Mis on desinformatsioon?

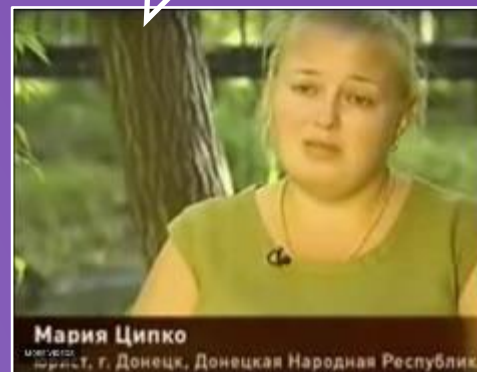
Olen ema
Odessast,
Ukrainast.

Olen Vene
usuorganisatsiooni
aseesimees.

Olen jurist
Donetskist,
Ukrainast.

Olen Ukraina
linna Harkivi
elanik.

! Sama isik esitab ennast eri
inimestena.

➔ Desinformatsioon

2. OSA

Kuidas desinformatsioon toimib?

Desinformatsiooni eesmärk ei ole tingimata veenda, vaid tekitada segadust.

Taktika hõlmab järgmist:

Ma ei tea enam,
keda ma saan
usaldada!

! **Aga mida te ise teete („whataboutism“)**
juhatakse tähelepanu asjaga mitteseotud või kaugelt seotud küsimustele.

! **Pilkamine**
tehakse nalja „kahtlejate“ üle; kasutatakse sarkasmi.

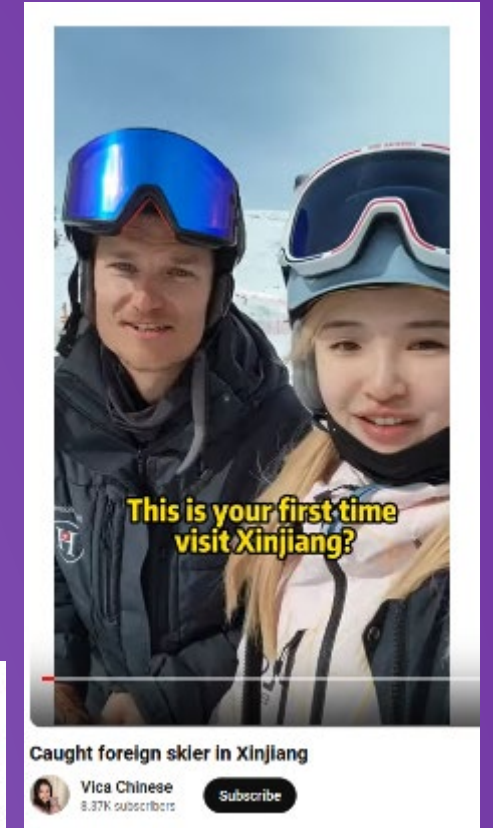
! **„Õlgmehike“**
(„strawman“), kes moonutab teiste positsiooni ja ründab seda.

! **Faktidega üle külvamine**
et juhtida tähelepanu põhipunktilt kõrvale.

! **Rünne**
„kahtlejate“ hirmutamine, kasutades agressiivset või halvustavat keelt.

2. osa. Kuidas desinformatsioon toimib?

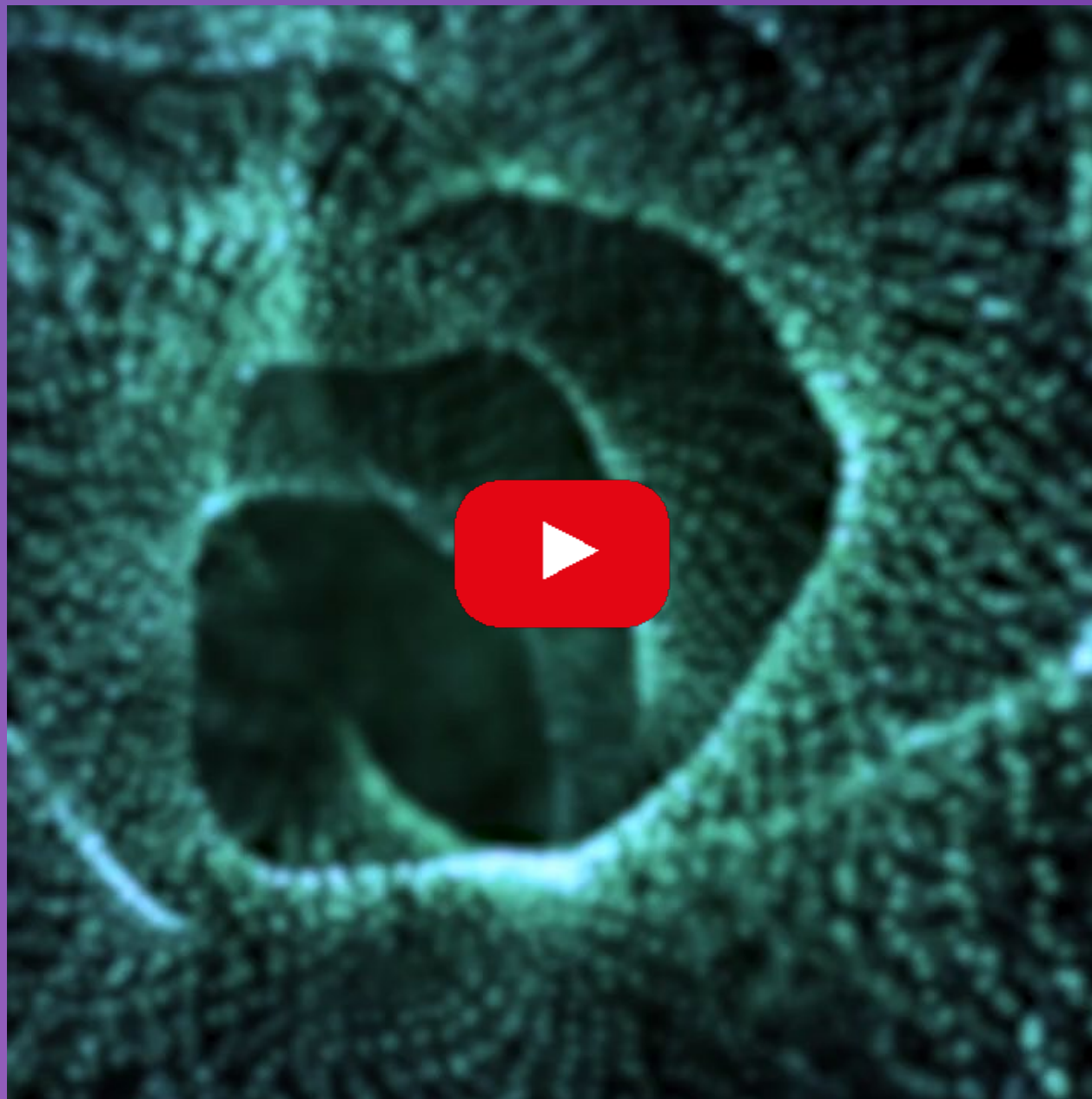

! Desinformatsiooni ei leia ainult sotsiaalmeediast – seda esineb ka traditsioonilistes meediakanalites

2. osa. Kuidas desinformatsioon toimib?

3. OSA

Kuidas desinformatsioonile reageerida?

Ära lase ennast reageerima
meelitada!

Tee paus

Mõtle

Kahtluse korral **kontrolli**

Sisu

kas pealkiri ja sisu on vastavuses? Kas sisu on mõttekas?

Levitaja/URL

on see usaldusväärne?
Kas see on sinu arvates see, mis ta peaks olema?

Autor

kas autor on usaldusväärne/kvalifitseeritud?

Kuupäev

millal see avaldati?

Pilt

kas see tegelikult kujutab seda, mida öeldakse?

Muud allikad

kas teised allikad kajastavad seda lugu? Millised?

Ole teadlik oma eelarvamustest!

Mõttele, enne kui jagad

Kuidas saad **SINA** aidata võidelda desinformatsiooni vastu?

Ära usu kõike, mida kuuled

✓ Mõtle kriitiliselt, kontrolli oma allikaid ja pea meeles teha paus, et mõelda, enne kui reageerid.

Suurenda teadlikkust

✓ Jaga seda, mida oled teada saanud, sõprade ja perekonnaga, AGA...

Ära häbista teisi

✓ Näita üles empaatiat ja püüa mõista inimesi, kes usuvad desinformatsiooni. Vastandumine veenab inimesi harva!

Faktikontrollijad

- Rahvusvaheline faktikontrollimisvõrgustik pakub loetelu fakte kontrollivatest organisatsioonidest, kes on liitunud IFCNi (International Fact-Checking Network) põhimõtetega (Code of Principles).
- Euroopa faktikontrollistandardite võrgustik
- Otsi Fact Check Exploreri abil veebist teema või isiku kohta faktikontrolli tulemusi Google'i Fact Check Explorer
- Vt ümberlõkatud lugusid veebisaidil EUvsDisinfo.eu
- EDMO (Euroopa digitaalmeedia vaatluskeskus) jälgib desinformatsiooni ja reageerib sellele oma keskuste kaudu kogu ELis.

Riiklikud faktikontrolli vahendid

AUSTRIA ja SAKSAMAA

[GADMO](#)

BELGIA ja MADALMAAD

[BENEDMO](#)

BELGIA ja LUKSEMBURG

[EDMO BELUX](#)

BULGAARIA ja RUMEENIA

[BROD](#)

HORVAATIA ja SLOVEENIA

[ADMO](#)

KÜPROS, KREEKA ja MALTA

[MEDDMO](#)

TŠEHHI, SLOVAKKIA ja
POOLA

[CEDMO](#)

TAANI, SOOME ja ROOTSI

[NORDIS](#)

EESTI, LÄTI ja LEEDU

[BECID](#)

PRANTSUSMAA

[DE FACTO](#)

UNGARI

[HDMO](#)

IIRIMAA

[EDMO Ireland](#)

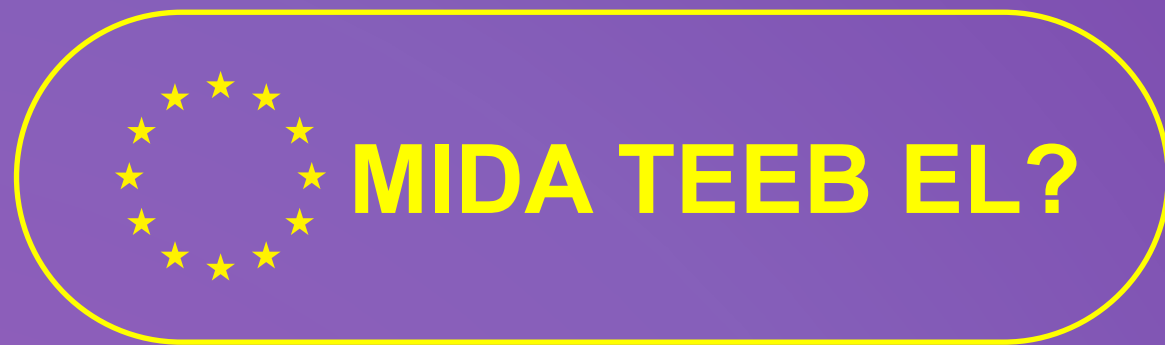
ITAALIA

[IDMO](#)

PORTUGAL ja HISPAANIA

[Iberifier](#)

Koostöö sotsiaalmeedia platvormidega

(nt et minimeerida vale- või kahjuliku info levikut ja kaitsta kasutajaid)

Koostöö partneritega

(nt ELi liikmesriikide ja muude riikide ning rahvusvaheliste organisatsioonidega)

Infole juurdepääsu edendamine

(nt meediapädevuse, sõltumatu meedia ja faktikontrollijate toetamine)

Teadlikkuse suurendamine ja infovahetus

(nt usaldusväärse info pakkumine, desinformatsiooni paljastamine ja ennetamine)

4. OSA

Harjutus

Jagunege rühmadeks

Valige lugu ja ülesanded

Koostage ettekanne

Testi, mida sa mängu käigus õppisid

Halva uudise mäng

(mitmes keeles, 14-aastastele ja vanematele) sa mängid inimest, kes levitab veebis väärinfot.

Halva uudise mäng lastele

(üksikutes keeltes, 8-aastastele ja vanematele)

Kassipark

(inglise, prantsuse, hollandi ja vene keeles; üle 15-aastastele) ülesanne on suunata üldsust kavandatud pargi rajamise vastu, kasutades levinud desinformatsioonitehnikaid.

Allikad:

- Upklyaki joonistused Freepikis (slaidid 1, 2, 3, 7, 9, 10, 15, 16, 18, 19, 20, 22, 23, 24)
 - Slaid 4.
 - Olivia Rodrigo ja Sabrina Carpenteri kohtumise teemaline sotsiaalmeedia postitus: <https://twitter.com/PopBase/status/1521984278057218050?lang=en>
 - Video Raudkupli aktiveerimise kohta: (3) [Iran Spectator on X](#): "
-

